

పశుపక్షుల సమావేశం

శ్రీ కొనకళ్ళ వెంకటరత్నం.

రాత్రి పదిన్నరవుతుండేమో, పేవరు చదవట మింకా పూర్తి కానేలేదు. అప్పుడే యెక్కణ్ణించోవోచ్చి నిద్రాదేవి కటిక్కిన కావి లించుకుంది. కళ్లమూశా. ఆ మాగన్ను నిద్రలో హిట్లరు జొద్దింక మీసాలూ. ఛాంబర్లను పిట్టగొడుగు, గాంధీగారి బోసినోరూ అన్నీ ముసుగు లేసుకుని మెదడులో సంవారంచేస్తున్నాయి. పెద్ద కోలా హాలం వినిపించింది. వుల్కివడి లేచా. చూస్తే, అదోహా పెద్ద కికారణ్యం. వొక యెత్తైన మర్రిచెట్టు చిటారుకొమ్మని కూచున్నాను. తడిమి చూచుకుంటే, నెత్తిమీద వొక చిన్న కిరీటముంది. ఈ చక్ర వర్తిత్వ మెక్కడిదో అని కిందికి చూస్తేనిగదా, జీవరాసులన్నీ దూరాన్ని గుమికూడివున్నాయి. ఎడ్లూ, గేదెలూ, మేకలూ, గొర్రెలూ వొకటేమిటి అన్ని జంతువులూను—చిలకలూ, బాతులూ, కోళ్లూ, వొకటేమిటి, అన్ని రకాల పక్షులూనూ. ఏ వర్గానికి కావర్గం బారులు తీర్చివారున్న వైఖరి అదీమాస్తే వొక బ్రహ్మాండమైన సభ సమావేశమయినట్టుంది. మరుక్షణం, నా అనుమానం స్థిరమయ్యింది. ఎదట వొక చిన్న గుట్టమీదగున్న యేనుగొకటి లేచి నిలబడి తొండాన్ని గండశిలలమీద కొడుతూ “నిక్కబ్బంగావుండాలి. అల్లరి చెయ్యగూడదు” అని హెచ్చరించింది. ఈ జంతువులన్నిటికీ మన తెలుగుభాష శరణ్యమయిందేమా అని మీమాంసకలిగింది. “దేశ భావలందు తెలుగులెన్న” అన్నసూక్తి జ్ఞాపకానికొచ్చి సమాధానం చెప్పుకున్నాను.

అద్యక్ష పీఠాన్నించి, గజేంద్రుడులేచి, ప్రారంభోపన్యాసం వుపక్రమించాడు.

“సభాసదులారా! మనమంతా ప్రకృతి బిడ్డలం. ఈ మహారణ్యాలూ, యీ ఫలవృక్షాలూ, అన్నీ భగవంతుడు స్వయంగా మనకోసరమని వడ్డించి, సిద్ధంగావుంచిన భోజనశాలలు, ఈ కొండగుహలూ, యీ సరస్సులూ మన కని ఘోర్పాపైన విహారస్థలాలు, మన యీ స్వేచ్ఛకీ, ఆనందానికీ, జీవితానికీ మారకూడై, విజృంభిస్తూన్న మానవ, హంతకుని విషయమై మనలో మనం చర్చించుకోవటానికే యిక్కడ సమావేశమైనామన్న సంగతి మీ కందరికీ తెలుసును. ఆంతర్యంకో యెన్నిఅభిప్రాయభేదాలున్నా, మన మృగరాజు సంతతివాడూ, శార్దూలవంశంవారూ, తోదేశ్యవర్గంవారూ,—అంతా మనతో యీ గడ్డలోవుట్టి యీ గడ్డలో పెరిగిన వాళ్ళవటంచేత,—అంతా సొంతతులులు మనకు, వారందరూ ఈ సభకి హాజరు కాకపోవటం శోచనీయం. అందరూ యీ స్వాతంత్ర్య సమరంలో పాల్గొని, అందరికీ సమాన శక్తులైన యీ మానవహంతకుని ఎదుర్కొని, దిగ్విజయానికి కారకులౌతా

రని ఆశిస్తున్నాను. ఇంకా మాట్లాడవలసినవారు చాలా మందున్నారు. మొట్టమొదట, మన జంతునియోజకవర్గానికి అభ్యర్థిగావచ్చిన వృషభనాయకులు గంభీరమైన వుపన్యాస మివ్వబోతున్నారు. సావధానంగా వినవలసిందని హెచ్చరిస్తున్నాను” అని కొండ అదిరేటట్టు కూచుంది.

వొక యెద్దు ఉపన్యాస వేదికమీద నిలబడి, కుచ్చుతోకతో మీద వాలుతున్న కందిరీగల్ని తోలుకుంటూ, గంగడోలు అల్లలాడిస్తూ మాట్లాడింది “మహాజనులారా! నేడు చాలా సుదినం. ఏనాడీ మానవహంతకుడు మన జీవితంలో అడుగుపెట్టాడో, ఏనాడు మనల్ని జయించి, తన సామ్రాజ్యాన్ని స్వాధించుకున్నాడో, నేటివరకూ అతను తన నిరంకుశ ప్రభుత్వాన్ని చెలాయించుకుంటూవచ్చాడు. ఇప్పుడు మానవలోకంలో వొక పెద్ద కల్లోలం బయలుదేరింది. ఒకళ్లనొకళ్ల కొట్టుకుని ఛస్తున్నారు. మనల్నందర్ని స్వేచ్ఛిదూరంచేసిన మానవదములు తన స్వేచ్ఛకే దూరమవుతున్నాడు నేడు. ఇది చాలా శుభసూచకం. ఈ విషమనందిలోనే స్వరాజ్యంకోసం వొత్తిడిచెయ్యాలి మనం. ఈతరుణం దాటితే, మన జాతికిహా మోక్షనీర్దిలేదు.

“ఈ మానవహంతకుడు మన జంతువర్గాన్ని యెన్నివిధాలుగా హింసిస్తున్నాడో, వివరంగా చెబుతాను. వింటే, ఎంత కఠోరహృదయమైనా కరిగి నెలయేరై పారకమానదు. ఈ పొలాలన్నీ మాచేత దున్నిస్తాడు. ములు కోలతో పొడుస్తాడు. నాగలికర్రు రెండడుగులు ఊమిలోదూర్చి, కంబీ కర్రతో నురుగులు కక్కుతూవున్న మామూతులమీద కొడతాడు, నాగల్ని తోలుకునేందుకై నా పీలులేకండా తోక మెలిపెడతాడు, ముక్కులికి తాళ్లు పోసి బిళ్లలాగిస్తాడు, జట్కాబళ్ళవాళ్ళూ, యెద్దు బళ్ళవాళ్ళూ, వాళ్ళివ్వలిసిన లై సెమ్మలికి వొక్క అణ పెమ్మలవేళారంటే, సమ్మెకట్టేస్తారు. అంతా జాలి పడతారు. కాని, యీ బళ్ళవాళ్ళు సంపాదించే సొమ్ములో యెంత, మాకు గాని, మా అశ్వసోదరులకిగాని ఆహారంకొద్ద ఖర్చుపెడుతున్నారో, అడిగిన వాడొక్కడైనావున్నాడా? ఇంతెందుకు, ఈ మానవలోకంలో ఎక్కడ నాగ రికతవుందో, యెక్కడ భోగభాగ్యులు సమ్మద్దిగావున్నాయో, అక్కడల్లా మా జవనత్వాలాడ్చి పెట్టబడ్డాయని సులభంగా తెలుసుకోవచ్చు. అన్నిటి కన్న అవమానకరమైన విషయం. మా అండాలు కొట్టించి మా సంసార వాంఛనిచంపి, మమ్మల్ని సృష్టికివైతం అనర్హుల్నిగాచేసి తన సేవచేయించు కుంటున్నాడు. ఇంతకంటే మోరమింకేమి కావాలి? అంటేనూ,—మా ఆడం గుల పొడుగుల మీద—మానహీనమైనవని అనికూడా శంకించక—చెయ్యి వేసి, పాలుసిదికి, మా బిడ్డల కడుపుకొట్టి, తాను, మీగడలూ, అవడలూ, కాఫీలూ, టీలూ, కోవాబిళ్ళలూ తియ్యతియ్యంగా చేసుకుని, తిని, కండలు పెంచుకుంటున్నాడు. మన గొర్రె సోదరుల్ని మందలు మందలుగా కూర్చి, ఈ శీతోష్ణాలు వోర్చుకునేందుకు దయామయుడైన భగవంతుడు వారికి ప్రసాదించిన సహజకవచాల్ని ప్రతినవత్సరమూ పూడబెరికి. కంబళ్ళకిందా, శాలువలకిందా మార్చి, కప్పుకుని, కులుకుతున్నాడు. అడవిలో పచ్చికమేసి, నెలయేటి నీళ్ళుతాగి, మునిళ్ళరుల్లా పొద్దువుచ్చే మన జింకా, లేడి సోదరుల్ని

వేటనెవంమీద, కేవలం వినోదంకోసరమని, తరిమి తరిమి, చంపి, హింసించి, చర్మాలవాలించి, కొమ్ములూడబెరికి తన యింటికి తీసికెళ్ళి అలంకరించు కుంటున్నాడు. మీలో పౌరుషరక్త మొక్క బిందువున్నా, యీ అవమానాన్ని సహించగలలా?—” టైమయి పోయిందని గజేంద్రుడు మీంకరించాడు.

తరవాత, “వక్షిణాతి నియోజకవర్గానికి అభ్యర్థిగావచ్చిన చిలకమ్మ గారుపన్యసిస్తారు. అందరూ నిశ్చలంగావుండాల”ని కూచున్నాడు. చిలకమ్మ పువన్యాస పీఠమీద వాలింది. ఆమె తియ్యనివాక్కులకి సభాసదులంతా ముగ్ధులైపోయారు. కోతులుగూడా కిచకీవలు మానుకున్నాయి. చిలకమ్మ పువన్యసిందింది. “మన వృషభనాయకులు వశుజాతికి మానవుడుచేసే ఘాతుకాలన్నీ చక్కగా విఫలంగా చెప్పారు. వశుజాతికంటెకూడా మన వక్షిణాతికి మానవుడుచేసే దురంతాలు ఇన్నీ అన్నీ కావు. మాతోడి సోదరులెంత మంది యీ మానవహంతకుని యిళ్ళల్లో విలాసార్థంగా కట్టబడిన పంజరాలలో చిక్కుకుని, నిరంతర కారాగారవాసం అనుభవిస్తున్నారో తల్చుకుంటే నాగుండె తరుక్కుపోతోంది. అంతేకాదు; కేవలం వేడుకకోసరమని, తుపాకి పేల్చులలో తమ చేతులతీట తీర్చుకునేందుకు, తమలోవున్న రాక్షస ప్రవృత్తుల్ని తృప్తిపరుచుకునేందుకు, పిట్టలవేటంటూ—అది రాజధర్మం కూడాను—యీ జమీందార్లూ, యీ షికారీలూ, స్నేహితుల్ని వెంటబెట్టుకుని, మన కుటీలాలమీద చేసేదాడి తలుచుకుంటే, వాడలు కంపరమెత్తుతుంది. ఆ ఘడియల్లో, రెక్కలులాని మన పిల్లల అలజడి, వసికూలిన్న విడిచిపెట్టి ఎగిరిపోలేక గూళ్ల నంటిపెట్టుని మన బాలెంతలువడే సంతోభమా వర్ణనాతీతము కదా! ఏదో వొక పట్టణమీద హిట్లరు నాలుగు బ్లాంబులు వేళాడంటే నలుగురు చచ్చారు, అయిదుగురికి గాయాలు తగిలాయి, అంటూ విడ్డూరంగా ప్రతికలలో వేసుకుని చదువుకుంటాడీ మానవుడు. అధర్మ యుద్ధమనీ, అంతర్జాతీయ సంప్రదాయాలకి విరుద్ధమనీ, హంకరిస్తాడు. కేవలం ఆకులూ, కాయలూ, పళ్ళూ తిని, వొకరి కపాయం కలలోనైనా తలపెట్టని నిష్కవల జీవులమూ, నిస్సహాయులమూ ఐన మన మీద సాగిస్తూన్న యీ దౌష్ట్యానికే ధర్మ శాస్త్రాన్ని పురస్కరించుకున్నాడో యీ మానవ విశాచి. మనం ప్రాణాలు రెక్కల కొసలలో పెట్టుకుని అల్లల్లాడుతుంటే, అన్నన్నా గురి తప్పిపోయిందే అని వొకడూ, చెహబాష, ఒక్క డెబ్బకి పది పిట్టలు రాలాయి అంటూ మరొకడూ సల్లాపాలు, ప్రలాపాలు—(ఏ, ఏ” అని సభలో కేకలు సభంతా పుడ్రేక పూరితమై పోయింది) గొంతు పూరించుకుని మళ్లీ ప్రారంభించింది.

“పిళ్ళ మూలాన్ని, ముఖ్యంగా, మన కుక్కుట సోదరీమణులు ఘొందే గర్భశోక మింతా అంతా కాదు. ఈ మానవ హంతకుడికి కోడి గుడ్లు బలకరమైన ఆహారం. మన కోడిపెట్ట యిల్లాండ్రకు ఊక్షణమూ గర్భ శోకం కల్పిస్తూ, మన సంతానానికి ఆచార భూతమైన గుడ్లతో తన పొట్ట నింపుకుని, వైగా, యితరదేశాలకి కూడా యెగుమతి చేస్తున్నాడు. నూనెలో వేయించుకుని, సొనమందుల్లో మేళవింపకుని, తిని, కండ బలిసి, విశృంఖలంగా తిరుగుతున్నాడు. తువ్వాయిలకని యేర్పడిన అవుల పాలూ, భావి సంతానానికి మూలాధారమైన కోడిపెట్ట యిల్లాండ్ర గుడ్లూ మన కందరికీ ఆహారంగా సృష్టించబడిన కాయలూ, పళ్ళూ, యివన్నీ ఛట్టుముట్టి,

మానవుడే కైంకర్యం చేసుకుంటున్నాడు. స్థావర జంగమము లోకాన్నంతా ఇలా కబళిస్తున్నా పొట్టనిండక, మానవలోకంతో ఒకరు కీమలాడుకుంటున్నారు. ఈ స్వార్థజీవిని, ఈ క్రూర రాక్షసిని, మనం హతమార్చాలి. ఇంతటితో విరమిస్తున్నా” నంది. జయజయ ధ్వనులలో సభ అల్లకల్లోల మయింది.

అభ్యక్షుడు లేచి, మధ్య మధ్య మీంకరిస్తూ, అంత్యోపన్యాస మిచ్చాడు: “మానవుడు నిర్భయంగా, మన రాజ్యంలో చేస్తూన్న క్రౌర్యమూ, చౌర్యమూ అంతా క్రితముపన్యసిందిన పెద్దలు విఫలంగా విశదీకరించారు. మన కర్తవ్యమేమిటో యిప్పుడు సంతోషంగా మనవిచేస్తాను: ఇప్పుడు మానవుడు గొప్ప అంతర్యుద్ధంలో చిక్కుకున్నాడు. ఈ సమయంలో అతనికి వెన్న, మాంసమూ, ఇత్యాదులెన్నో అవసరం. అవసరమేమిటి, విరివిగా అప్పుడే వుపయోగించుకుంటూ వున్నాడు కూడా. ధీనికి మనతో యేమైనా సంప్రదిండాడా. స్వాతంత్ర్య సంరక్షణకని ప్రాణాలు బలివ్వాలని అందరూ ధర్మవన్నాలు చెప్పేవారే, మనమాటేమిటి? కాలికింద మన స్వేచ్ఛని నొక్కిపెట్టి, చేతిలో తన స్వతంత్రాన్ని యిముడ్చుకుందామని చూస్తాడా? ఈ సంగతి మనం సాగదీసి అడగాలీ తరుణంలో. మీ అందరి సానుభూతి, సహకారమూ వుంటే మన పుద్యమానికి జయమిట్టే చేకూరుతుంది—”సభ ముగిసింది. పిట్టలు టపటప రెక్కలు కొట్టుకున్నాయి. పశువులు రంకెవేళాయి. తువ్వాయిలు చిందులు తొక్కాయి.

ఈ సమాహమంతా నా దగ్గరికి కదిలి వచ్చింది. నా గుండె గుభేలు మంది, ఇన్నీ అమాంతంగా మీదపడితే. పాములు నాలుగూ మెడకు చుట్టుకుంటే; రెండు మూడు గుడ్లగుబలు మూగి కళ్ళు పీకేస్తే; బలిసిన యెద్దొకటి డెక్కలు రెండూ దొక్కమీద వేసి నొక్కితే, ‘హారీ’ అనటాని కెంత కావాలి? మరోవైపునీ వేరే సభ ముగించుకుని మృగరాజూ, పెద్ద పులిదొర, వారి అనుచరులూ అంతా వొస్తున్నారు. కొంచెం గుండె కైర్యం చిక్కింది.

నక్కజావ అందరి తరపునా వొక కాయిత మందిచ్చింది నాకు. చదువుకున్నా. నాకైతే స్వరాజ్య మిచ్చెయ్యాలనే వుంది కాని, ఇంత సామ్రాజ్యం, అనాదినించీ మన కాలికింద సాగిపోతున్న యీ అధికారం చేతులారా జారవిడవటమంటే మనసొప్పలేదు. తేరిపారజూచా. పెద్ద పులి బావని స్వరాజ్యం విషయమై మీ అభిప్రాయమేమిటని ప్రశ్నించాను. లేచి చెప్పింది

“అరణ్యాలు కొట్టి, మమ్మల్ని వేటాడి, మా చేతుల్లోవున్న రాజ్యాల్ని లాక్కున్నీ నర్కసులలో రాచి రంపాన బెట్టి, మా వ్యక్తిత్వాన్ని యిప్పటికే ఛంపేళాదుగ్గిమేము అల్ప సంఖ్యాకులం. ఇప్పుడు, సార్వభౌములు పశుపక్ష్యదుల కివ్వడలిచే యే స్వరాజ్య ప్రణాళికలోనైనా సరే, మా ప్రత్యేక హక్కులు సంరక్షించబడాలి—” “పెద్ద పులికి ప్రత్యేక సంరక్షణ లేమిటయ్యా” యని సభలో కేకలు—“అంచేత మాతో సంప్రతించకుండా ఏ విధమైన వాదంబడికా చెల్లనేరదని ఘంటాపధంగా చెబుతున్నాము” అంది. తరువాత సీమకుక్కని పిలిచి అడిగా. “నిష్పక్షపాతంగా చెప్పాలిసొ నే మానవులు మనకంటె నాగరికులు. అది వొప్పుకోక తప్పదు. మమ్మల్ని చూడండి; కన్న బిడ్డలకంటె యొక్కవ ప్రేమగా చూస్తాడు, తమతో పాటూ మాకూ

కూడా స్నానసానాలన్నీ యేర్పాటుచేసి ఎంతో ఆదరణ యిస్తాడు. విజిటింగ్ కార్డు (Visiting Card) యిచ్చి గాని లోపలికి రావటానికి వీలులేని కడతీ గదుల్లోకి కూడా మేము అతి చనువుగా, అతి స్వేచ్ఛగా, యింట్లో ఆదంగులకంటే యెక్కువ వివృల విడిగా తిరుగుతాము—”

“మునిసిపాలిటీ కుక్కలబళ్ల మాటేమిటయ్యా” యని అర్చించుకొక పూరకుక్క—“ఇంతేకాదు, గుర్రాలకి మానవులిచ్చే అధిక్యతో, మరి యాదా, కనం, వినం. సావురాయిలన్నింటా అలా వొదిలేస్తూంటాడంటే. అవే మానవుని కరుణ, అదరణ వొడలలేక, మళ్ళీ తిరిగివచ్చి అతని సాన్నిధ్యాన్ని వాల్చుంటాయి. ఎన్నో యెద్దుల్ని, గిత్తల్ని ముద్రవేసి వొదిలేసి స్వాతంత్ర్య ప్రధానంచేసి వెంకన్నలని పూజిస్తారు—(మళ్ళీ పట్టుకుని చావగొట్టటం లేదయ్యా గంగిరెద్దువాళ్ళంతా—అని సభలో కేకలు) అంచేత పూసవుల యాజమాన్యం కింద మనకింకా కలగబోయ్యే మేళ్ళన్నీ వాక్కసారి సింహావరోకనం చేసుకోండి, తొందర పడకూడదు. ఈ క్లిష్ట పరిస్థితుల్లో మన రాజ్యక్షిని కనబరిచి సార్వభౌమునికి పూర్తిగా సహకార మివ్వాలి అని విరమించింది.

తాబేటికాయని పిల్చా. “స్వరాజ్యమంటే యెవరోద్దంటారు. కాని, మన సార్వభౌములుకూడా, మన పుణ్యమానికి సానుభూతి చూపుతూనే వున్నారు. మనం మహాజర్లు వంపుకునీ, మనవులు చేసుకుంటే వారి మనస్సు కరిగించి ఆ ప్రవాహంలో మన స్వతంత్రమనే పూలనావని తేల్చుకుని. విజయ ధ్వజ మెత్తాలి. అంటేగాని, అక్రమమైన ఆందోళన, అనవసర

మైన జాలుమా చేస్తే చాలా నష్టపోతాము. నెమ్మదిగా, ప్రశాంతంగా కృషి చేసుకుంటూ పోతే, మన ఆశయాలన్నీ సఫలీకృత మవుతాయి” అంది.

ఇహ నాతుది నిశ్చయం చెప్పరులుకున్నాను, ఇప్పుడు స్వరాజ్య మివ్వటానికి నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు, ఈ బరువుదించుకుని చక్కా పోవటానికే మేమూ ఆలోచిస్తున్నాము, కాని, యిప్పుడు నా కళ్ళముందు జరిగిన చర్చలనుబట్టిచూస్తే, మీకు కావలసిన స్వరాజ్యరూపమెదో, ఆ విషయమై మీ కెవరికీ ఐక్యభావమున్నట్లు కనపడదు. శార్లూలాడి మాన భుక్కులంతా అల్ప సంఖ్యాకులు. వారు ప్రత్యేక రక్షణలు కోరటంలో విశేషమేమీలేదు. అదిన్నీకాక యింకా మృగరాజులూ, పక్షింద్రులూ ఇత్యాది బిరుదాంకితులున్నారు. వారు తమ తమ సామంతాలు అనాదినించీ నడుపు కుంటా వచ్చారు. ఈ బిరుదులూ, యీ కిరాబులూ అన్నీ పవిత్రమైన, ఒక్కసారిగా, అన్నిటిని తుడిచిపెట్టి పారెయ్యటమంటే సాధ్యమా? ఇలాంటి చిక్కులెన్నో వున్నాయి. ఈ చిక్కులేమీ లేవని మనం కళ్లమూసుకున్నంతమాత్రంచేత అవి విడిపోవు, అంచేత, మీరూ, అల్పసంఖ్యాకులైన శార్లూల వర్గంవారూ, సీమకుక్క పక్షంవారూ, తాబేటి తత్త్వంవారూ అంతా కలుసు కుని వొక వొడంబడికచేసుకుని చక్కారండి. స్వరాజ్యపట్టా యిదుగో చేవ్రాలుగూడాచేసి జేబులో సిద్ధంగా వుంతుకున్నా. వొడంబడిక వక్రం మీరు పట్టుకురాగానే అది వుచ్చుకుని యిదిచేస్తానంటే.”

తోడేలు దూడ వెయ్యలవంక చూచింది. పిల్లి చిలకలమీద కమ్మ వేసింది. మృగరాజు అందర్నీ తేరి పారజూశాడు. భక్లన తెల్లవారింది. కళ్ల సులుముకుంటూ చూస్తే, కల:

మ హా శి వ రా త్రి కి
శ్రీ శై లం

జి. కె. మంగరాజుగారి

భాగీరథి పుష్కరములకు
గంగానదీ స్నానములు

పూ ర్ణ యా త్ర స్పె ష ల్ ట్రె యి న్

10-2-1940 తేదీని బయలుదేరును.

యీ సంవత్సరం వృద్ధాచలం, అగుణాచలం, హంపీవరూపాక్షం, శ్రీశైలం, మహానంది, పూనా, భూసావల్, సర్పదా, ఇందూరు, ఉజ్జయిని, గ్వాలియరు, కాలూ (సిమ్లా) కాన్పూర్, పాల్నూ, తార కేశ్వర్, కటక్ నూతనముగా చేర్చడమయినది.

ఉత్తర దక్షిణయాత్రలకు వేర్వేరుగాకూడా టికెట్లు యివ్వబడును.

వివరములకు:—పూ ర్ణ యా త్ర కం పె నీ,

మెయిన్ రోడ్డు, విశాఖపట్టణం.

ప్రాంచి:—గాంధీనగర్, బెజవాడ.